

τετράπαχους μισθούς, πάντοτε αποστομώνουμε τους κατωτέρους μας, θυμίζοντάς τους τα όσα υποφέραμε όσο ν' αποχτήσουμε το πρώτο εκατομμύριο. Αυτό πάθανε και οι υπάλληλοι της Λαϊκής. Αύξηση μισθού έζητησαν οι άνθρωποι, δικαιολογημένη αύξηση στη σημερινή ακρίβεια της ζωής, κι ο κ. Λοβέροδος, γενναιόδωρος καθώς πάντοτε, τους πρόσφερε τα μαύρα του δάκρυα... να τα ξεαργυρώσουνε στὸν γκισέ και να ξεοικονομήσουνε τις καθημερινές τους ανάγκες.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Στ' αδέρφια μου Κ. Μ.—Χ. Α.

Σκορπῶ τὸ κλῆμα γύρω τὸς χιμούς του
Τρυγῶν μέσα στ' ἀμπέλι τὰ σταφύλια·
Κι' ἀπ' τὴ γυρτὴ τοῦ μπαλονιοῦ μας γρούλια,
Μέσα στάπομεσήμερο τ' Αὐγούστου,

Ἡ μυρουδιά τοῦ πατημένου μούστου
Στὴν κἀμαρὰ μας μπαίνει τὴν ἀνήλια,
Κ' ἠδονικά χαϊδεύει μου τὰ χεῖλια
Τὸ κλῆμα μὲ τὸς ὄριμους καρπούς του.

Τριγύρω μας ἀπλώνει πονηρὰ
Τὴ μέθη μὲ τὰ φλόγινα φτερά.
Δὲ φταίμε μεις ἂν μέσα στὶς καρδιές μας

Ευπνοῦν ἀμαρτωλὲς οἱ ἐπιθυμίες μας...
Ζεστό τ' ἀπομεσήμερο τ' Αὐγούστου,
Μεθυστικά κ' ἡ μυρουδιά τοῦ μούστου.

Χανιά 1917

ΔΟΡΑ ΜΟΑΤΣΟΥ

ΟΙ ΠΟΘΟΙ ΜΟΥ

Γαλιζία. ἀρροστεφάνωτα, γαληνευμένα κήματα
πόσα φιλιὰ στὶς ἀμμουδιές, χάρια, ψυχομιλήματα!

Πόθοι κρυφοί, ἀνιστόρητοι, τῆς φαντασίας μου πλάσματα
πόσες ἐλπίδες στὴν καρδιά, πόσα γλυκὰ ἀγκαλιάσματα!

Γαλιζία. ἀρροστεφάνωτα, γαληνευμένα κήματα
πόσοι τυφῶνες, τρικυμίες καὶ καταβοσυντρίσματα!

Πόθοι κρυφοί, ἀνιστόρητοι, τῆς φαντασίας μου πλάσματα
πόσες ἐλπίδες, ξεφύλλες, πόσα καρδιοχαλάσματα!

Ἀπρίλιος 1919

ΦΟΙΒΟΣ ΛΑΡΑΣ

Τὸ ρωμαϊκό θά νικήση, θά νικήση κ' ἡ γλώσσα, τὸ ἔνα
δὲ γίνεται χωρὶς τῆλο.

***

Ὁρθὴ κρίση θά δείξη πὼς ἔχει καθένας, μόνο μὲ τὸ νὰ
κατάλαβε πὼς χρέος του εἶναι νὰ γράφῃ τὴ δημοτικὴ,
γιατὶ αὐτὸς συλλογίστηκε τὴν Ἑλλάδα, συλλογίστηκε τὸ
λαὸ, συλλογίστηκε τὸ ἔθνος. Ἐνας ἄλλος πὼς γράφει κα-
θαρέβουσα, πρῶτα πρῶτα καὶ μόνο γι' αὐτὸ του τὸ κάμω-
μα, πρέπει νὰ τὸν κατηγορήσῃς.

***

Ὁ πλούτος, ὁ μόνος, ὁ ἀληθινός, ὁπραχτικὸς ὁ πλοῦ-
τος, εἶναι ὁ νόυς.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΑΞΙΔΙ Τ' ΑΔΕΡΦΟΥ ΜΑΣ

5—

Σ' αὐτὸ κ' ἐμεῖς ὅλοι τιναχτήκαμε σὰν ἠλεχτριμέ-
νοι καὶ μὲ κοιμισμένες μορφές ἄλλοι, ἄλλοι, «πεταθρί-
ζοντας» τραβήξαμε νὰ δεχτοῦμε τὴν αὐστηρὴ μορφὴ
του καὶ τοὺς ἀδερφοὺς μας, πὸν τὸ κατόπι του ἔμπαι-
ναν, ἔχοντας στὸ πρόσωπο ζωγραφισμένη τὴν κατή-
φεια, τὴ θλίψη...

— Παπά, πούν' τὸ παιδί; φώναξεν ἡ μάννα μας
βλέποντας τὸν πατέρα ἀμίλητο νὰ βγάξει τὸ σάλι του,
τὸ ράσο καὶ τὸ καλιμαῦκι του καὶ δίνοντάς τα στοὺς
γύρο.

— Σύχασε, παπαδιά, σύχασε, εἶπε. Τὸ παιδί εἶναι
κάπου κρυμὲν' ἀπὸ φόβο. Κάτσε, μὴ στενοχωριέσαι,
ὅπου νᾶναι θά φανεῖ. Κι' ἄρχισε νὰ δηγιέται τὸ τί
ἔκαμε νὰ τὸν εὔρει, τὸ πού πῆγε, πὸν ρώτησε καὶ πὼς
θά πήγαινε νὰ τὸν πάρει.

Ἡ δυσπιστία ἀπὸ τῆς μάννας μας τὸ μούτρο δὲ
χάθηκε, μά, σὰ νὰ ἠσύχασε, κινήθηκε πρὸς τὴν κου-
ζίνα, ὅταν ὁ πατέρας διάταξε:

— Ἄιντε βάλτε τὸ τραπέζ' νὰ φᾶμ'. Τί φαγὶ ἔχ',
παπαδιά;

Σὲ λίγο βροθήκαμε γύρο στὸ σοφρὰ καθισμένο.
Πεινασμένοι ὅλοι ριχτήκαμε στὸ φαγητὸ μὲ ὄρεξη.
Μὰ ὁ Γιώργης ἔλειπε κ' ἡ μάννα μας δὲν μπορούσε
νὰ κινήσει, θαρρεῖς, τὸ χέρι τῆς πρὸς τὸ πιάτο, οὐδὲ
νὰ κρατήσῃ τὸ πηροῦνι. Κι' ὁ πατέρας, ἂν καὶ καλο-
φαγᾶς, δὲν ἔδειξε τὴν ὄρεξη ποῦχε πάντα, ἂν καὶ
προσποιούνταν τὸν ἥσυχο.

Δίχως λόγια, δίχως τὰ συνηθισμένα γέλια καὶ τὰ
πειράγματά μας, τελείωσε σὰ μυσταγωγία τὸ φαγητὸ
μας καὶ σὲ λίγο ὅλοι βροθήκαμε στὰ στομάχια μας,
ὅπου στὸ λεπτὸ ἀρχίσαμε σὰν παιδιὰ τὸν ἀμέριμνο
παιδιάστικον ἦτο.

Ὁ πατέρας μὲ τὴ μάννα μας μείνανε στὴν κἀμαρὰ
τους, κι ὅσο νὰ κοιμηθῶμε ἀκούσαμε τὰ βαριὰ λόγια
του, πὸν θαρρεῖς καὶ μάλωνε μ' αὐτὴ γιὰ τὴ δυσκολία
πὸν τοῦφερνε μὲ τὴ θλίψη τῆς καὶ τὰ κλάματα τῆς.
Πὼς ξημέρωσε δὲν τὸ εἶχαμε καταλάβει... Τὸ πρῶτο
ὅλοι στὸ πόδι κ' ἔτοιμοι γιὰ τὸ σχολεῖο, ἀφοῦ ἦρπιαμε
τὸν καφέ μας καὶ φάγαμε τὸ ψωμοτύρι μας. Τὸ μεση-
μέρι ἦρθε. Στὸ γυρισμὸ μας στὸ σπίτι βροθήκαμε ἀνα-
στάτωση καὶ θλίψη καὶ τὴ μάννα μας ἀκουμπισμένη
πάλι στὸ παραθύρι καὶ σιμιαζιμένη στὸ σέτι νὰ κλαίει
κι ἀμίλητη νὰ υἱ θέλει νὰ συγᾶσει καὶ τὸν πατέρα νὰ
κόβει βόλτες πάνω-κάτω στὸ μάζρος τῆς κἀμαρας,
συλλογισμένος.

Τὴν ὥρα κείνη εἶχε φανερωθεῖ πὼς ὁ Γιώργης ἀπὸ
γῆς εἶχε κἀμει ὅτι ποθοῦσε: εἶχε φάγει γιὰ τὴν Ἄ-
δριανὸν μ' ἀμάξι. Σήμερον πᾶ εἶτανε στὸν τόπο ποῦ
ὄνειρενόταν, πὸν πειθιμοῦσε, πὸν διηπόσε καὶ πὸν ἔλ-
πιζε νὰ τὸν ξεδιψᾶσει ἀπὸ τὸν πόθο τῆς τέχνης κι ὁ
πόθε λογάριζε νὰ στείλει δῶσα σᾶλους, στὴ μάννα
καὶ στὸν πατέρα καὶ σὲμᾶς «τὸν κοντιλοφόρο, πὸ τὸ
μολύβ' καὶ τὴ χρυσὴ θήκη».

Ὁ Γιώργης εἶταν πᾶ φευγάτος! Ἡ ἰδέα τῆς ξε-
νητιᾶς στὴ μάννα μου (καὶ ὄσλο τὸ δικὸ μας κόσμο)

είταν ιδέα θανάτου. Λοιπόν είταν αδύνατο νά τήν υποφέρῃ. Μονάχα πού δὲ μαυροφόρεσε καὶ δὲ μαυροστολίσει στὸ σπῆτι. Ἀπαρηγόρητη καὶ καθισμένη γι' αὐτὸ στὸ παραθύρι ὀλοένα, δίχως θέληση καὶ βούληση, δοκίμαζε τὴ θλίψη τῆς μάννας, πού θὰ δοκίμαζε στὸ θάνατό του—ὅπως εἶταν γραμμένο νά τὸν δοκιμάσει παίρονοντας ἀργότερα τὸ κακὸ μῆνυμα ἀπὸ τὰ ξένα—καὶ κοίταζε πρὸς τὸ δρόμο περιμένοντας νά δοκιμάσει τὴν ἀνέλπιστη εὐτυχία ν' ἀντιζύσει τὴ μορφή τοῦ Γιώργη. Ὅλοι εἴμαστε τώρα τίποτε. Τὸ πᾶν εἶτανε γι' αὐτὴν ὁ Γιώργης. Στὸ σπῆτι δημιουργήθηκα ἔτσι κακὸ ἀγιάτρευτο, κακὸ ἀνυπόφορο. Γιατὶ κ' ἡ πληροφορία ποῦχαμε γιὰ τὴ φυγὴ του εἶτανε σύντομη καὶ ἄλλη εἶδηση δὲν εἶχαμε.

Ἡ γειτονιά πὰ ἐμαθε τὸ σούσουρο μῶλη τὴ ντροπὴ ποῦχε ἡ μάννα μας γιὰτ' ἀπόχτησε τέτοιο παιδί, καὶ μῶλη τὴ φύλαξή μας. Ἡ Μαυροδέσσα, ἡ γιάτρισσα τοῦ μαχαλά, πού «πατοῦσε» τοὺς λαιμοὺς τῶν παιδιῶν, ἡ Λαμπρινιώ, ἡ Ἀνθὴ τῆς μαμῆς, τῆς Ἐλέγκος ἡ κόρη, ἡ Ξανθὴ πού ἔφαινε τὰ πανιά μας κ' ὅλη ἡ γειτονιά ἔτρεξε νὰ παρηγορήσῃ τὴ μάννα μας.

— Παπαδιά, μὴ «χολοσκάν'ς», τὸ παιδί θὰ βρεθεῖ, λέγαν ὅλες μ' ἕνα στόμα.

— Αὐτὰ ἔχ'νε τ' ἀγόρια, παπαδιά, ἔλεγε ἡ Λαμπρινιώ μὲ τίς τέσσαρες κόρες, δαγκανιάρικα.

Καὶ χτυποῦνταν καὶ σχολιάζανε χιλιοὺς λογιῶν τὸ ποῦμα, τάχα γιὰ παρηγοριά, μὰ θαρρεῖς γιὰ πείσμα. Κ' οἱ φίλοι τοῦ πατέρα καὶ αὐτοὶ δὲν ἔλειπαν κ' ἔδιναν γνώμες καὶ παρηγοριές. Καὶ μῶλο πού σταλθήκανε γράμματα καὶ ζητήθησαν πληροφορίες, ὡς τὴν ὥρα τίποτε δὲν εἶτανε φανερό. Ποιὸς γνώριζε τὸ Παπαχριστοδουλόπ'λο, τὸ Γιώργη, τὸν ἐγγονὸ τοῦ Παπαμόσχου τοῦ Ἐξαρχοῦ;

Ὅχτῶ μέρη μαρτυρικῆς περᾶσανε δίχως εἶδηση, δίχως πληροφορία. Τέλος βοήθησε, δόξα νᾶχει, ὁ Θεός.

***

Εἶτανε βράδι κατὰ τίς ὀχτῶ, πού ὅλοι μαζεμένοι στὸ σπῆτι τοιμάζαμε τὰ γραψιμάτ' μας. Ἐνας μακρὺς σοφρᾶς—τὸ τραπέζι τοῦ φαγητοῦ πού μᾶς ἔπαιρνε ὅλους γύρο καθισμένους—εἶταν τὸ γραφεῖό μας. Ἡ μάννα μας, πάντα καρφωμένη στὴ θέση της, ἔβλεπεν ὄξω στὸ δρόμο κατὰ τὴ συνήθειά της μὲ τίς ἴδιες λύπες μὲ τὴν αὐτὴν ἐλπίδα, μὲ τὰ ἴδια μάτια—δακρυσιμένα πάντα.—Ἐλεπεν ὁ πατέρας, πού σὲ κάποιο σπῆτι θὰ πῆγε νά διαβάσει κανέναν ἄρρωστο, νά κάμῃ κανέναν ἀγίασμό, ἢ σὲ κάποιο μπακάλικο τοῦ μαχαλά μας νά κουβεντιάζει, νά δηγιέται καμμιά ἀπὸ τίς ἀτέλειωτες ἱστορίες του, ἢ καὶ κάνα ἀπὸ τὰ ὄραια του ἀνέκδοτα, πού μὲ τόση χάρη, μὲ τόση ζωὴ καὶ δύναμη τοῦ λέγειν, ἔλεγε στὴν παρέα του, βγαλμένο πάντα ἀπὸ τὴν οὐλία καὶ δεμένο μὲ τὸ σχετικὸ ἐπιμῦθιο «κουμπελιδικό».

Ἐἶχε ἀκουστῆ ἀπὸ μακρὰν τὸ βήξιμό του τὸ ἡγερό, πού τοῦ ξύλωνε θαρρεῖς τὰ στήθια καὶ συντάραζε τὸν ὄργανισμὸ του καὶ πού σ' ὅλο τὸ δρόμο σημειῶνε τὸ διάβα του:

— Ὁ Παπαχοιστόδ'λος πεονᾶ, Λαμπρινιώ, ἔλεγεν ὁ Γιάννης ὁ Ταξιλότασης. Τὸ ἴδιο ὁ Στάικος ὁ μπακάλης, ἡ Δουκὲν ἡ χήρα—ἡ θειά μ' ἡ Μαργώ.

(Ἔχει συνέχεια)

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ἡ ΚΟΙΝὴ ΓΝΩΜὴ

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΥΦΕΡΟΤΗΤΕΣ

Φίλε Νομᾶ,

Σὰν ἐλέφαντας ἐμπῆκε ὁ κ. Γιαννιὸς στὸ πνευματικὸ σαλόνι καὶ ἴκαμε ὅλα γυαλιὰ καρδιά μὲ τὴν προβοσκίδα του. Ἐπειδὴ, λέει, βγήκε ὁ Ταγκόπουλος περὶτατο καὶ σκαριτᾶ κάπου νὰ ἐπιυλίσσεται ἕνα θροῦμα — πού τυχάνει νᾶχει θέμα σοσιαλιστικὸ — καὶ τὸ ἀντιγράφει, «αὐτὸ δὲν σημαίνει πὼς συνέγραψε δράμα σοσιαλιστικόν.» Πρόκειται, ξέρεις, γιὰ τὸ «Στὴν ὀξώπορτα», πού διὰν παραστάθηκε κάποτε στὸ Βόλο ἀπ' τὸ θέατρο Κυθέλης, πῆγανε στὸ θέατρο ὅλ' οἱ ἐργάτες τοῦ Βόλου καὶ καιπαλιμωρίζανε τὴ σκηνὴ μὲ μπουκέττα καὶ μὲ περιστέφια, ἀποθεώνοντας τὴν Κυθελὴ πούπαιξε τὸ ὄρο τῆς Ἀίνας. Μὰ ἡ σοσιαλιστικὴ προβοσκίδα τοῦ ἐλέφанта δὲ σταματᾶει στὴν «ὀξώπορτα». Σφίγγει καὶ συντρίβει καὶ τὸ «Μεγάλ' περὶ» τοῦ Παροζιτῆ καὶ τὰ σοσιαλιστικὰ τραγούδια τοῦ Γκόλφη, καὶ ἀνήθικα, ὡς προβοσκίδα πού εἶναι, μιλάει γιὰ τὸ χαραχτήρα τῶν τριῶν αὐτῶν τιμητῶν ἰδεολόγων καὶ τοὺς ἀρνεῖται τὸ χροῖμα πού σοσιαλιστῆ, πού οὔτε τοῦ τὸ ζητήσανε, οὔτε εἶναι σὲ θέση νά τοὺς τὸ δώσει, ἀφοῦ καὶ ὁ ἴδιος δὲν ἀναγνωρίζεται ὡς σοσιαλιστῆς ἀπὸ τίς διάφορες σοσιαλιστικῆς ὁργανώσεις, μὰ διώχτηκε κακὴν κακῶς ἀπὸ τὸ τελευταῖο «Σοσιαλιστικὸ συνέδριον», μὲ τὴν ἐτικέτα τοῦ «Κίτρινον» στὴ σάχη.

Κουτοπόνηρα, κατὰ τὴν ἀγιάτρευτη συνήθειά του, γράφει ὁ κ. Γιαννιὸς στὴν ἐφημερίδα του πὼς θυμώσαμε γιὰτ' αὐτὸς εἶπε μερικὲς πικρὲς ἀλήθειες». Ἀστυχῶς ὁ κ. Γιαννιὸς δὲν εἶναι σὲ θέση γὰ πῆ οὔτε πικρὲς οὔτε γλυκιῆς ἀλήθειες. Ἡ δουλειὰ αὐτὴ θέλει κόπια καὶ χαραχτήρα, καὶ ὁ κ. Γιαννιὸς δὲν ἔχει τέτοια περιτὰ φοριώματα. Παράδες μοναχὰ ἔχει, κ' ἔτσι ἔχει κ' ἕνα λόγο παραπάνω.

Γειά σου

ΑΔΙ-ΑΝΟΗΤΟΣ

***

Ἡ ΕΥΘΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΘΕΙΑΣ

Ἀγαπητὴ Νομᾶ,

Σοῦ ξεσηκώσω μιὰ περικολὴ ἀπὸ τὸ τηλεγράφημα πού ἔστειλε ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης στὸν Ουῦλσονα καὶ πού δημοσιεύεται στὸ σημερὸν «Ἐμπρός».

«...τολμῶ εἰς τὴς εὐθείας πράξεις νὰ υποβάλλω τὴν εὐθειάν ἰδέαν, ἣτι δύνασθε δι' εὐθείας γαμμῆς νὰ καθορίσητε τὰ εὐθεία σίνουρα...»

Μπορεῖς νὰ μοῦ πῆς τί εἶδος εὐθεία γλώσσα εἶναι αὐτή;

Μὲ ἀγάπη

ΣΚΡΙΠΕΡΙΑΤΗΣ

Ἀθήνα 3-6-1919

Κρίση ὀρθὴ μπορεῖ νᾶναι μεγαλείτερος θησαυρὸς ἀπὸ περὶ κ' ἀπὸ ποίηση.

***

Ἀπὸ τὸν ποιητὴ μεγαλείτερος δὲν εἶναι κανένας, οὔτε πλούσιος, οὔτε βασιλεύς.

ΨΥΧΑΡΗΣ